

ad vulnera et vlcera fordida, etiam corneae, sananda, oculorum inflammationes haemorrhoidumque dolores sanandos vsitata.

Cadmia fornacum, vix vere distincta a tutia, et furnorum, in quibus minerae zinco praegnantentes torrentur et eliquantur, parietibus adhaerens (DIOSCORIDES l. c. c. XL. GALENVS l. m. c. p. 292.), virtute et vsu similis.

Cadmia natiua, *Lapis calaminaris* (LINN. *Syst. nat. III. p. 306.*), natiua zinci calx, ferri calce infecta, et tinctu magis minusue ferrugineo perfusa, simili virtute praedita, adstringendi sine pulueris tenerissimi, vnguenti, emplastri forma saepe extrinsecus, priori vtraque in oculi praecipue inflammationibus, et (PELLIER apud BELL system of surgery. Edinb. 8. Vol. IV. 1786.) corneae obscuracione adhibita; nuperius (apud DUNCAN medic. Commentar. for the year 1783. 1784. Vol. IX. 1785.), a CL. ADAIR intus quoque a granorum quinque ad scrupuli vsque pondus in alui fluxibus cachecticorum cum fructu tanquam roborans ingesta.

5. *Stannum* (LINN. *Syst. nat. III. p. 310.*), nitore stabiliiori et ad argenteum accedente, mollitie insigni, stridore quodam, quem dum diffringitur, edit, pondere specifico mediocri, (= 72914:10000 BRISSON *histoir. de la Societ. de medec. à Paris. ann. 1780. 1781. p. 377.*), facili in igne (iam 408° thermometri Fahrenheitiani) fluxu, quo durante nulla iridis colorum varietas apparet, calce alba, vltiore ignis efficacia colorem haud mutante,

mutante, difficulter liquanda, et, si liquefiat igne, non in vitrum, sed in massam vitro aemulam opacam lacteam abeunte, paulo difficiliori atque inconstanti in acidis, quorum acrimoniam auget, solutione a reliquis affinibus metallis, et a plumbo potissimum discrepat.

Et si facile des, stannum purum arrodi (MARGRAF *chymische Schrift*. P. II. p. 90. 91. §. 7-9.) a succis vegetabilibus acidis, (MISSA *recueil periodique d'observations etc.* T. II. a. VI. 1755. n. III. p. 292-297.) a liquoribus fermentatis, (MISSA *l. m. c.* p. 299. 300.), a pinguedinibus, (MISSA *l. m. c.* I. A. C. HOEFFLER *praef.* A. E. BÜCHNER *de circumspccto vsu vasorum stanneorum ad potuum ciborumque speciatim ex ovis conficiendorum praeparationem necessario.* Hal. 1753. 4. §. XXV. p. 32.) et iusculis falsis posse, difficiliter tamen omnia haec adoriuntur stannum, quam quoduis aliud minus perfectum metallum, eiusque tam parcam soluunt copiam, ut vix vllus inde in sanitatem redundare queat effectus; accedit, quod stannum variis aliis metallis, e. gr. plumbo, cupro, arsenico, antimonio minus nocivum sit (FR. HOFFMANN *opp. pathologico-practica.* Hal. Dec. II. 1738. p. 434), ut veri simile sit, damnorum, quae improuidus vasorum stanneorum vsus in culinis praesertim (MISSA, et HOEFFLER *ll. cc.*) intulisse legitur, plurimam partem non stanno ipsi, sed peregrino potius huic vel illi metallo stannum vitiandi deberi.

Et crebro sane aliis iisque noxiis metallis corrumpitur stannum, ut ea de causa in terris Borussiae

fae Regi subditis lex (v. B. *PYL Magazin für die gerichtliche Arzneykunde und medicinische Policey*. Stendal 8. Vol. II. fasc. 3. 1784. art. 8. et 19.) omnem vasorum stanneorum in pharmacopoliis usum interdicat, et tum in his tum in terris austriacis (v. *MEIDINGER Versuch einer Eintheilung des Mineralreichs*. p. 68.) artifices ad incrustandum ferrum et cuprum stanno meraco et purissimo uti iubeat.

Et primo quidem maculam arsenici etiam optimo anglico et malaccensi inhaerentis stanno involsit (l. m. c. §. 19 p. 102.) MARCGRAF, assentiente nuperius Clar. HAGEN (diff. exhibens stannum. Regiom. 4. P. I. 1775. §. XXV. p. 32.), suspicionem utique iam mouente fumo, qui dum vruntur stanni minerae, ab intersperso copiose pyrite arsenicali affurgit; at hariolante iam B SCHINZIO tale quid (diff. de stanni et eius miscelae cum plumbo in re oeconomica usu. Tigur. 1770. §. VI.), pessimo etiam stanno, quod quidem ipsis examinandum occurrit, vix $\frac{1}{578}$, meliori vix $\frac{1}{1152}$ arsenici inesse, et si quis per 48 annos continuos omnes cibos ex vasis stanneis fumserit, cum tribus circiter stanni eo temporis spatio abrasivnciis, vnicum arsenici granulum deglutire, arsenic etiam, si vna eius libra 48 stanni admisceatur, omnem huius nitorem et ductilitatem destrui, numerosis suis experimentis demonstrarunt, quibus supremus Galliae magistratus curatius stanni venalis examen demandauerat, ROUELLE, BAYEN et CHARLARD (recherches chimiques sur l'étain, faites et publiées par ordre du gouvernement. à Paris. 1781. 8.).

Etiam si

Etiam si igitur a graui arsenici culpa absolutum videatur stannum, aliis tamen haud infontibus metallis crebro corrumpitur; v. g. wismutho (v. ROUELLE, BAYEN et CHARLARD l. c.) illud, quod Angli sine Tin nuncupant ($\frac{1}{\text{TOO}}$), facile dignoscendo, si stanni, quod adulteratum wismutho esse suspicio est, in grana diuulsi vncia in vase vitreo cum vnciiis duabus et media aquae fortis purae calori sensim aucto exponitur, tum liquor, vt primum plane limpidus est, defunditur, per chartam griseum traicitur, et cum aqua distillata purissima per guttas confunditur, quo facto si non turbetur, nihil wismuthi continere, sin autem lactis tenuioris instar turbetur, eo contaminatum esse coniicias.

Antimonium, et ea quidem specie, qua regulus audit, ab anglis artificibus stanno, cui maiorem duritiem, et si politio accedat, viuaciorem imperitur nitorem, adiici SCHVLZE (Mors in olla. Altdorff. 1722. p. 5.) et H. PETRAEVS (disp. de natura metallorum nonnullisque eorum artefactis. Marburg. §. 30.) perhibent; octauam crebro stanni venalis efficere partem HOFFLER (l. c. §. X. p. 16.); in Germania quoque et aliis Europae terris illi stanno, ex quo noduli vestimentorum, (KLINGHAMMER in SCHREBER *Sammlung verschiedener Schriften, welche in die öconomische, Policey- und Cameral- auch andere Wissenschaften einschlagen.* Halle. 8. Vol. XVI. 1765. p. 316 sq.), cochlearia, furcae, pocula (CADET memoir. de l'Academie des sciences à Paris. ann. 1772.) conficiuntur, admisceri, alii; qua quidem corruptela id efficitur, vt potulenta praefertim acida, in

istiusmodi vasis stanneis asseruata praeter omnem expectationem vomitum excitent; dignoscitur autem hoc vitium, si portio metalli in catillo terreo, qui altero inuerso superimposito et probe agglutinato tegitur, vehementiori paulo igni exponitur, quo tortum antimonium, *spiculorum argenteorum* specie in superiorem catillum ascendens ponderis iacturam haud exiguam in superstite stanno progignit.

Aurichalco permisceri stannum tradit (I. m. c.) SCHVLZE, verius est, cuprum (SCHVLZE, PETRAEVS, ROUELLE, BAYEN et CHARLARD ll. cc. Gazette salutare 1762. art. 2. GEOFFROY tr. de matier. medic. T. I. p. 282.) saepius immistum sibi habere, siue illud vitium ab interspersis stanni formis natiuis minutim cupri mineris (B. DIETRICH apud LA METHERIE journal de physique. T. XV. 1780. Maj. p. 383.) proueniat, siue (DE LA FOLLIE ibid. T. XIV. Oct. 1779. p. 309.) cuprum, illi potissimum stanno, quod obducendis aliis metallis impenditur, quemadmodum v. g. in officinis bohemicis (G. JARS voyages metallurgiques ou recherches et observations sur les mines et forges de fer etc. à Lyon. 4. Vol. I. 1774. p. 82. I. I. FERBER *neue Beyträge zur Mineralgesch. verschiedener Länder erster Band, der zugleich Nachricht von einigen chemischen Fabriken enthält.* Mietau 1778. 8. p. 20.), ex consilio addatur: Facile autem patet hoc cupri consortium, quando stannum eadem ratione, quae supra dicta est, cum aqua forti tractatur; si enim aquae forti immergas politam ferri laminam, cupri cortice obducta exinde redibit.

At perniciosissimum et vulgatissimum stanni vitium, de quo iam a GALENI (Περι ἀντιδοτων. L. I. Op. Basil.

Basil. 1738. fol. I. p. 431. lin. 2.) inde aevo conquesti sunt medici, est plumbi connubium, quod videlicet metallum ne hoc quidem vinculo ligatum aut suam in liquoribus omnis fere generis solubilitatem amittit, aut subdolan exitiosamque indolem exiit.

Plumbi consortium minuit vtique argenteo fati affinem stanni nitorem, vt cui comparare cum inquinato purum et meracum stannum licet, iam ex obscuriore in caesium vergente colore augurari illam labem possit; minuit quoque ac tandem delet notam illam stanni meraci, quod quando diffringere tentas, crepitum quendam auribus propinquis facile percipiendum edit; auget vero (ROUELLE, BAYEN et CHARLARD l. c. p. 147. BRAND Kongl. Svensk. Vetensk. Academ. Handling. ann. 1740. p. 211 sq. SCHEFFER ibid. ann. 1755. BERGENSTIERNA Kongl. Svensk. Vetensk. Academ. nya Handling. Vol. I. ann. 1780. p. 156-181. *Technologisches Taschenbuch für Künstler, Fabrikanten und Metallurgen, auf das Jahr 1786.* Goetting. 8. p. 189-205.) stanni pondus specificum, ita vt pondere aquae = 1000 posito a $\frac{1}{3\frac{1}{2}}$ parte plumbi immista adeo increseat, vt aequale fit 7321, ab aequali portione tantopere, vt aequet 8817 (R. WATSON chemical essays. Cambridge. 8. Vol. IV. 1786. p. 165.).

Quum porro acidis, etiam mitioribus longe facilius cedat, quam stannum, iisque dulcem impertiatur saporem, his quoque explorari illud vitium potest; quodsi certe acetum paulo acrius scobi stanni superfusum, ac leni calori per noctem commissum dulcem ex eo nactum fuerit saporem, ab instillato

T 5

cinerum

cinerum clauellatorum lixiuio, falis communis spiritu vel vitrioli, quod vocant, oleo lactis tenuioris specie turbetur, a soluto in aqua vel vini spiritu sulphuris, quod audit, hepate, quocunque modo parato, aut aëre hepatico nigrescat, iure tuo colliges, contaminatum plumbo esse stannum. Quae suspicio confirmatur, si disco stanneo de hac labe suspecto acetæ acrioris tantillum, vt fundus eius contactus sit, infundas, istique nunc disco ouum recens at ad duritiem vsque coctum per longitudinem in medio discissum plana facie impositum per nycthemerum relinquo; iusta enim si fuerit, plenum conspicias altero die venis liuidis ouum.

Aqua etiam fortis adhiberi illi inuestigationi potest, quae si meraca stanno explorando et in grana diuulso infusa igni sensim fortiori exponitur, vtpimum limpida iterum fit, defunditur, ac per chartam traicitur, et cum aqua ab eluendo stanno superstitite reduce similiter per chartam griseam depurata confusa igni exponitur, donec pelliculam in superficie contrahat, nascentur in frigore crystallos, verum nitrum saturninum referentes, quae, repetito isto artificio, collectae atque exsiccatae pondere suo copiam plumbi inhaerentis prodent, quippe quae tres quintas huius metalli partes continent.

Vsui medicorum stannum malaccense siue purissimum Anglorum, quod Grain-Tin, aut si hoc desit, quod illis Blocktin nomine venit, praesertim inferuit, seu (The new dispensatory. II. Edit. 8. Lond. 1765. p. 503.) in granula diuulsum, seu radulae, aut, quae methodus reliquis praestare videtur (BLOCH
Abhand-

Abhandlung von der Erzeugung der Eingeweidewürmer und den Mitteln wider dieselben. Berlin. 1782. 4. GOETZE *Versuch einer Naturgesch. der Eingeweidewürmer thierischer Körper.* Blanckenburg. 1784. 4. FOTHERGILL *medical observat. and inquir. by a Society of physicians.* London. 8. Vol. VI. 1784.), eo quod mechanico effectu augeri salutarem probabile est, limae operasum, unius, duorum scrupulorum, drachmae, drachmarum binarum, unciae dimidia, imo integrae et plurium pondere, cum theriaca (ALSTON *Medical essays and observations of a Society at Edinb.* Vol. V. P. I. p. 89 sq.), coralliorum, quae vocant praeparata, aequali portione et conferua absinthii (MEAD *monit. et praecepta medic.* Lond. 1751. 8. p. 116 sq.), aut cum melle (MARX *observata medica.* Berol. 1770. 8.) in bolum vel electuarium redactum.

Principem inter medicamenta vermibus intestina obsidentibus debellandis paria locum huic metallo tribuit suo iam tempore PARACELSVS (*Bücher und Schriften, herausgegeben durch I. HVSERV.* Balel. 4. P. VI. 1590. p. 245.), vix tamen, qui eum sequeretur, inueniens, donec nostro demum seculo (1719) per anum quandam batauam empiricam edoctus Edinensium Medicus ALSTON (l. c.) faustissimo cum successu non ad ascarides modo, sed ad taenias quoque enecandas vteretur, quem effectum feriora quoque MEADII (l. c.), D. MONROI (*Arzneymittellehre.* Vol. I. p. 226.), SIBBERN (*collectan. societ. medic. Havniens.* Vol. II.), NAVIER, GOETZII, BLOCHII et MARXII experimenta confirmant, quamvis aliquoties incassum illud tentasse referat (*diff. de vermibus intestina-*

testinalibus hominum. Lugd. Bat. 1754. 4. p. 69 sq.), VAN DOEVEREN, et effectu minus constanti ALIX (obseruat. chirurg. Altenburg. 8. Fasc. II. 1776.): Sunt etiam, qui in epilepsia efficax se inuenisse testantur (D. MONRO l. m. c.), at recte idem monet, consentiente FOTHERGILL (l. m. c.), in ea tantum morbi caduci specie conducere, quae a vermibus natales trahit: Sunt, qui stanni meraci loco stannum cum argento viuo permistum, a Medicis nonnullis quotidie scrupuli vnus dosi ad lepram quoque persanandam (ap. BARBOU Recueil periodique d'observations de medecine, de chirurgie et de pharmacie. à Paris. 8. T. II. 1755. Febr. art. III. n. 2. p. 140.), aut pulverem, terendo eam mixturam cum aqua impetratum, felici cum euentu adhibitum tradunt, sunt alii (PIT-CARNIVS element. medic. Leid. 1737. 4. c. 19. PIETSCH erklärte Ursachen und Cur von den Unmachten und Convulsionen. Hamb. u. Leipz. 1753. 8. p. 101.), qui aquam, in quam stannum igne liquefactum coniectum fuit, eius loco praescribunt.

Quacunqve vero adhibeatur forma, per plures dies insequentes continuare eius vsus opus est, et, nisi, quod aliis magis arridet, cum purgantibus combinetur, vt vermes enecati aluo expellantur, singulis quatuor, quinque, sex diebus interponere medicamen aluum laxans, si praesertim conuulsiones excitauerint, iubent nonnulli, vt exterminatis quoque vermibus, proximis lunae phasibus stanni vsus repetatur.

Sunt denique, qui stanni scobem in hydrophobia quoque commendarunt.

PRAE-

PRAEPARATA OMNIA OBSOLETA.

Cineres stanni.

Aurum musivum, ex sulphure et stanno conflatum, a TACHENIO (Hippocrat. chymic. p. 133.), hypochondriacis et hysteris, quin in ipso malo venereo et febribus malignis praedicatum.

Sudoriferum magnum Fabri, pulvis magnam quoad partem ex stanni calce compositus, ab ETTMÜLLERO (Colleg. practic. p. 973.) et aliis eius aevi in passione hysterica commendatum.

Bezoardicum iouiale subsequenti, quod parandi modum indolem internam, et effectum, quem in corpus animale edere perhibetur, spectat, satis simile, a scrupulo dimidio ad integrum adhibitum, non innocens modo, contra TRILLERVM (Dispensatorium vniuersal. T. II. p. 11.) et I. FR. CARTHEVSE-RVM (pharmacologia. Berol. 8. Ed. 2. 1770. p. 505.), a R. A. VOGELIO (ap. ST. I. AVG. ALBRECHT diff. exhibens medicamentorum saturninorum et iouialium historiam et vsum. Goetting. 1772. 4. p. 34.) pronuntiatur, sed, praecautibus ETTMÜLLERO (Oper. omn. colleg. chemic. et colleg. practic p. 769. 973.), BAGLIVIO et aliis, in doloribus capitis, passione hysterica, hydrope, cachexia, immodicos sanguinis fluxus sequente, ipsis febribus ardentibus commendatum.

Antibecticum Poterii, a POTERIO (Oper. omn. edit. FR. HOFFMANNI p. 297.) primo praescriptum, praedicatum, denominatum, et eo praecipiente ex duabus stanni partibus et vna reguli antimonii cum nitro detonantibus confectum, ab eo ipso, quemadmodum

modum ferius a B. R. A. VOGELIO (praelection. de cognosc. et curandis corporis humani affectibus. §. 646.), ALBRECHTIO (l. c. p. 21. 22.), et HOFFMEISTERO (apud eundem l. m. c.), contradicentibus quamvis STAHLIO (mater. medic. c. 6. p. 83.), IVNCKERO (confp. therap. special. t. LXIX. p. 564.), SCHVLZIO (praelect. in dispensator. Brandenburgic. p. 180.), CARTHEUSERO (l. c.), TRILLERO (l. m. c. et diss. de dubia specificorum fide Vitemberg. 1751.), non innocens modo pronunciatum, sed vermes pellere, obstructions referare, respirationem difficilem iuuare (POTERIVS l. m. c.), temperare, ludorem pellere, humores degeneres emendare (FR. HOFFMANN in not. ad POTERII pharmacop. spagyric. c. XVIII.), in febribus malignis, morbo venereo, malo hysterico atque hypochondriaco (ALBRECHT l. c. p. 24.), in tussi conuulsiva, infantes tantopere interdum vexante (FR. HOFFMANN medic. ration. systemat. T. III. sect. II. cap. 3. §. 5. p. 113. ETTMÜLLER Oper. T. II. L. 1. sect. XIV. p. 472. TISSOT l. c. p. 106. HOFFMEISTER, cui tamen, etsi raro opem denegavit, l. c. p. 23. 24.), in febre hectica (POTERIVS ac DOLAEVS encyclopaed. L. II. c. 5. RIVINVS diss. de phthisi. §. 53. ETTMÜLLER Op. T. IV. consult. colleg. cas. 31. consult. cent. 1. sect. II. cas. LXXI. et C.), et potissimum in phthisi pulmones adorta (Commerc. litterar. Noric. ann. 1734. p. 67. MYRALTVS Miscellan. Acad. Caes. Nat. Cur. dec. II. ann. 1. obs. IX. FR. HOFFMANN Oper. omn. T. II. sect. 2. c. 13. 14. et Consultat. cent. I. sect. II. cas. LXXI. THIERRY medecin. experimental. p. 163. ETTMÜLLER colleg. consult. cas. XXX. LXI. VOGEL l. m.

l. m. c. HOFFMEISTER et ALBRECHT l. c. p. 21. 22.)
eximiam opem ferre perhibitum; fugacem tamen
comperit in hoc ipso morbo (l. m. c.) ALBRECHT,
leuamen potius, quam verum auxilium WEPFERVS
(obseruat. medico-practic. obs. LXXVII.), aliquando
penitus nihil praestitit (ALBRECHT l. m. c. p. 22.
TISSOT l. m. c.), vt interdum potius nocuisse (TIS-
SOT l. m. c.) videatur.

Magisterium iouis, calx stanni, ex perfecta per
acidum solutione praecipitata, intus in morbo hy-
sterico ad grana quatuor, extrinsecus in cancro, vl-
ceribus fordidis et fistulis potissimum commendatum
(SCHRÖDER thesaur. pharmacolog. p. 387.).

6. *Ferrum, Mars*, in omni mundo corporeo oc-
currens, omnium metallorum vtilissimum ac sa-
luberrimum, ideo a primis iam artis salutaris in-
cunabulis medicis vsitatum, tenacitate ac duritie
insigni, qua, chalybis praecipue forma indutum
reliqua in officinis obuia metalla superat, colore
obscuriori in caesium vergente, nitore minus con-
stanti, vt aëri potissimum humido atque impuro
expositum, facillime rubiginem contrahat, pon-
dere specifico, si cum aliis sui generis compares,
satis exiguo (= 72070 — 77880: 10000 BRIS-
SON l. c.), facili cum magnete, qui metallico
splendore conspicuum fortissime trahit, coitu, dif-
ficilimo in igne, si quidem solum illius vim ex-
periat, fluxu, ingenti colorum nitidorum va-
rietate, quam variis ignis lenioris gradibus tortum
in superficie exhibet, facili, per solam adeo fri-
ctionem excitanda excandescencia, lucidis scin-
tillis,